

II.4.1. TÁJRENDEZÉS ÉS ZÖLDFELÜLETI RENDSZER

Természeti, táji adottságok

Természetföldrajzi tájbesorolás

Kéleshalom a földrajzi tájbeosztás szerint az Alföld *Bácskai síkvidék* középtájban található, azon belül az **Illancs** (Észak-Bácskai homokhátság) kistájban helyezkedik el.

Földtani felépítés

A Bácskai-síkvidék földtani felépítése: Bácska tengeri, folyóvízi és eolikus (szél felszínalakító munkája) feltöltésű medence. Az aljzat gránitból, különböző üledékekből áll, melyen 500-2000 m vastag pannon üledéksor (agyag, agyagmárga, durvaszemcsésű üledékek, agyag, homokos agyag, kavics) húzódik.

A hordalékkúp épülése a pleisztocénben indul meg, a Duna megjelenése után. A Bácskai síkvidék az Ős-Sárvíz és a mecseki vízfolyások hordalékkúpja. A törésvonalak

mentén a térség süllyedt. Az egyes felszínrészek váltakozó intenzitással töltődtek fel és süllyedtek le a harmadidőszak végétől. A süllyedés megszűnése után beindul a futóhomokmozgás, közepes és nagyméretű futóhomokformák keletkeznek. A felső pleisztocénben különültek el az Észak-bácskai Hátságot ma alkotó tájegységek. A negyedidőszakban a szárazzá vált térszín szintkülönbségeit a folyók hordalékai egyenlítették ki. Elsősorban löszfelhalmozódás ment végbe. Több futóhomokmozgási periódus után a homok mozgása leállt, majd a XVIII-XIX. században antropogén hatásra újraindult. A felszínfejlődés a jelenben is folyik, amit a társadalmi fejlődés (emberi beavatkozás) is befolyásol.

Kéleshalmi homokbuckák

Tájjellemzők, felszín

Az észak-bácskai lösztábla Baja körzetében emelkedik ki a Duna árteréből, a megye legjobb termőképességű mezőszégi talajai találhatóak itt. Ennek északnyugati kimagasodó része a homoktakaróval fedett **Illancs**.

Az Alföld tájtípusai közül Illancs a *futóhomokos hordalékkúp-síkságok* közé tartozik.

A buckás táj nagy reliefenergiájú fedetlen (többnyire) futóhomok- terület. Illancsban a homok félig kötött.

A buckás, hullámos felszíni formák között az állandó vagy időszakos vízfolyások mentén húzódó mocsárrétek tűnnek fel.

A felszíni földtani képződmények közül leginkább a mozgalmas felszínt kialakító szélbarázdák, a 1,5-2 km-es szélbarázda- és garmada sorok, parabolabuckák /az Illancs déli részén a hajtűszerű parabola a

jellegzetes futóhomok-forma/ határozzák meg a tájat. Illancs legmagasabb pontja a 172 m tengerszint feletti magasságú Ólomhegy.

Talaj

Illancs területét zömmel *futóhomok*, kisebb területet *löss*, *homokos löss* borítja. Előfordul mészlepedékes csernozjom is. A buckavonulatok közötti vizes élőhelyeket leginkább a réti talajok jellemzik.

Futóhomok jellemzői: Duna öntésterületein van, így meszes talaj jellemzi. A homok nagyon rossz víztartó, nagyon kevés agyagos részt tartalmaz, ha tartalmaz egyáltalán. A humusztartalma nagyon alacsony, 1 % alatti. A növényi tápanyagkészlete ugyancsak csekély.

Vízrajz

Felső-Bácska legjelentősebb vízfolyása a Kígyós-főcsatorna, amely a Duna vízgyűjtőterületébe tartozik. A belvív által mérsékelten veszélyeztetett vízrendszerek közé tartozik. A belvízrendszernek nincs kapcsolata más vízrendszerekkel, így más rendszerekbe történő vízátvételre nincs lehetőség. A Kígyós vízkészlete erősen függ a talajvízkészlet állapotától, mivel meghatározó a talajvízből való táplálása. A csapadék hatása elsősorban a talajvízen át érvényesül.

A vízkészletek csökkenő tendenciát mutatnak, amely feltételezhetően az emberi tevékenység következménye: a tározók, halastavak vízfelület-növekedéséből adódó párolgási veszteség növekedése, a vízfolyásból kivett vizek használata.

A középtájról jellemzőek az időszakos vízfolyások, amelyek mészben, Na-sókban gazdagok. Sok a homokbuckák közti lefolyástalan tó. A talajvíz szintje változó.

Éghajlat

Ez az ország egyik legmelegebb tájegysége. Az erős kontinentális hatás miatt a telek hidegek, a nyarak forróak, szárazak. Itt a legerősebb a hőmérséklet ingadozás: évi 25°C. Nagy a valószínűsége a késő tavaszi és a kora őszi fagyoknak.

Az országban itt a legmagasabb a napfényes órák száma: évi 2100 óra. Az évi középhőmérséklet 10,7°C. A fény- és hőmérsékleti viszonyok igen kedvezőek, de a csapadékvizonyok nem. Környezetéhez viszonyítottan száraz terület. Az éves csapadékösszeg 600 mm körül van. Tartós hótakaró általában csak a tél közepén alakul ki, a hóréteg legnagyobb vastagsága 30 – 35 cm.

Alacsony a páratartalom. A relatív légnedvesség (58-60%) gyakori csökkenése miatt az országos átlagot meghaladó itt a légszály. A lehetséges párolgás jelentősen meghaladja a csapadék mennyiségét.

Az uralkodó szélirány ÉNY-i.

Növényvilág

A nyugtalan felszínű Illancson néhány évszázaddal ezelőtt sokféle növénytársulás létezett. A magasabb részeket egykor gyöngyvirágos tölgyesek, a homokbuckák mentét ligetes pusztai tölgyesek és fehérynnyarasok jellemezték. Napjainkra ilyen típusú erdők szinte teljesen eltűntek.

A terület egyes részei súlyosan fertőzöttek az egykor dísnövényként behozott, majd elterjedt selyemkóróval (*Asclepias syriaca*), a művelés alól felhagyott szántókon veszedelmesen terjed a parlagfű (*Ambrosia elatior*). Az akác és az elterjedőben lévő bálványfa (*Ailanthus altissima*) erőszakos terjeszkedésével képes kiszorítani a korábban a tájra jellemző fajokat.

Az eredeti növénytakaró maradványaival mára már csak foltokban találkozhatunk: ilyen terület a „Kéleshalmi ősbórkás”, amelynek fennmaradását természetvédelmi oltalom biztosítja.

A természetes növénytakaró szempontjából Kéleshalom környezete az *Alföld flóraidékébe* (*Eupannonicum*), azon belül a *Duna-Tisza köze flórajárásába* (*Praematricum*) tartozik.

Legjellemzőbb a meszes talajú homokpuszta (nyílt homokpusztagepek) a laza szerkezetű, rossz vízmegkötő képességű, meszes homoktalajon 50 - 60 % a növényborítottság, mozaikos megjelenésű a növényállomány. Nagy a fajdiverzitás. Legfőbb fajai az egyéves, évelő fajok, a hagymás – gumós növények és a félcserjék.

Jellemző növények: *Fumana procumbens* – naprózsa, *Stipa* fajok – árvalányhajak, *Alyssium tortuosum* – homoki ternye, *Alkanna tinctoria* – báránypirosító, *Festuca* fajok – csenkeszek. Virágzáskor feltűnő a magyar kutyatej – *Euphorbia pannonica*, a ligeti zsálya – *Salvia nemorosa*, a mezei zsálya – *Salvia pratensis*.

A buckaközi mélyedésekben előfordulnak löszhöz, vízhez, szikes talajokhoz kötődő társulások is. Ezen élőhelyeknek jellegtelenedése tapasztalható az utóbbi évtizedek szárazodási folyamatának következtében.

Állatvilág

Az állatföldrajzi beosztás szerint az *Alföld-Pannonicum* faunakörzetbe, azon belül a *Nagy-Alföld-Europannonicum* faunajárásba esik.

A táj jó élőhelyet kínál a közönséges rókának, a nyestnek, a borznak, és rengeteg szarvas, őz és vaddisznó él. Benszülött fajok a rézsikló, a zöld gyík, és az ürge. A madárvilág a környező erdőkben, cserjékben, facsoportokban fészkel. A madarak közül főleg az egerészölyv, héja és kisebb termetű rokona, a karvaly, a vörös vércse, a kuvik, a gyöngybagoly, búbos banka látható. Főleg a borókás fehérvárligetek faodvaiban fészkel a szalakóta, homokbányák falában a legtarkább színezetű madarunk, a gyurgyalag. A vizes élőhelyek adnak még fészkelési lehetőséget a madárvilág számára.

Tájtörténet, tájhasználat:

A kéleshalmi tájon is az Illancs általános jellemzői mutatkoznak: a szélhordta homokhátak, gypfelületek, a buckák között égerlápok, szikes tavak. A térségét a 18. század közepén még a homoki sztyepprétek jellemezték. Majd a terület benépesülésével együtt fokozatosan alakultak a szántók, ugarok, szőlők, erdők. A 19. századtól a tanyák megjelenésével kialakult a mozaikos tájszerkezet: az állattenyésztéssel

hasznosított legelők mellett

megjelentek az elegyengetett buckákon a gyümölcsös -, szőlő ültetvények, melyek az itt élők megélhetést biztosította a mostoha környezeti viszonyok között is. A múlt század közepétől a tanyasi gazdálkodás szerepe csökkent, nagyarányú erdősítések változtatták meg jelentősen a kistáj megjelenését. Kéleshalom tájkarakterében az erdő ma is meghatározó szerepű. A hajdani, a futóhomok megkötésére irányuló, a kietlen viszonyok között is életképes akáctelepítések mellett ma már nyárfaerdők, erdei- és feketefenyvesek is uralják a tájképet. Az utóbbi húsz évben a

növénytermesztést a csökkenő talajvízszint nehezítette el. A rendszerváltás óta észlelhető a táj használatából élő emberek visszatérése a vidékre és egy újfajta szemlélet, a megújuló energia hasznosításával a környezethez alkalmazkodás igyekezete.

Az évszázadok során kialakult változatos területhasználatú táj mozaikszerűsége napjainkra csökkent, a homokvidéken az összefüggő szárazságtűrő erdők aránya a legnagyobb.

Védett táji-, természeti értékek, területek

Természetvédelmi Terület:

A közigazgatási területen az országos jelentőségű védett természeti területek legjelentősebb egysége

a **Kéleshalmi Homokbuckák Természetvédelmi Terület**, amely egyben Illancs legnagyobb védett része is. 168 hektáron terül el az 1975-ben létesített természetvédelmi területet.

Az ősbörökös a Duna-Tisza közének jellegzetes geomorfológiai képződményén, az úgynevezett illancsi típusú bucka maradványon terül el, amely tulajdonképpen egy felhagyott homoki legelő. Ennek megfelelően a homokpuszta- és gyeptakaró társulások sajátos tájképfarmáló egyvelege alakult ki.

A kéleshalmi homokbuckák érdekessége, hogy egyaránt megtalálható itt a Duna-Tisza közti Homokhát északi részén jellemző borókás fehér nyárasok, és a déli részén gyakran előforduló galagonyás fehér nyárasok. Ezeken a természetes erdőtípusokon kívül fellelhetők a múlt század elején kezdett homokfásítások eredményeként létrejött akácosok és nyár erdők. Az Illancs környéki homokbuckákat az elmúlt évtizedekben részben beerdősítették, részben –

Kéleshalmi Homokbuckák Természetvédelmi Terület

galagonyás

átalakítással - a szőlő- és gyümölcs-telepítésre tették alkalmassá, ezzel megváltoztatva a táj eredeti arcát. Az ősbörökös természetvédelmi terület, amely megőrizte az eredeti táj megjelenését, fokozottan védett értéket képvisel. A közeli mocsárvilág nyugodt, békés háborítatlan természeti környezete is figyelemre érdemes.

A Kéleshalmi Homokbuckák egyúttal Natura 2000 terület és ökológiai hálózat magterület védettségbe is besorolt.

II.4.1.

4

A Natura 2000 terület:

az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekről szóló jogszabály alapján *védett NATURA 2000* (ld. 45/2006 KvVM r.) terület a természetes élőhelyek védelmét szolgáló Natura2000 élőhelyvédelmi terület: a Kéleshalmi Homokbuckák Természetvédelmi Terület

Ökológiai hálózat:

Az Országos Területrendezési Tervről szóló 2003. évi XXVI. t. 3/1. számú melléklete kihirdette a Nemzeti Ökológiai Hálózatot, melyben a település közigazgatási területe a magterületekkel és a folytonos folyosókkal érintett.

A **magterületeibe** tartozik a Kéleshalmi Homokbuckák Természetvédelmi Területén kívül egy Kígyós csatorna melletti vizes élőhely. A kígyós főcsatornát övező felületek és három kisebb homokbuckás terület **folytonos folyosóként** funkcionál. **Pufferterület** itt nem található.

Természeti területek, ex lege lápok:

A 8005/2001. (MK 156. szám) KöM tájékoztató közzétette a természet védelméről szóló többször módosított 1996. évi LIII. T. (Tvt) erejénél fogva, annak 23. § (2) bekezdése alapján *védett lápok* jegyzékét, és a 8006/2001. (MK 156.) KöM tájékoztató pedig közzétette a természet védelméről szóló többször módosított 1996. évi LIII. törvény erejénél fogva, annak 23. § (2) bekezdése alapján *védett szikes tavak* jegyzékét. Ilyen ex lege lápok és természeti területek találhatók Illancs tájegységében a homokbuckák között. Ezek természetközeli állapotban megmaradt vizes élőhelyek és gyepes, erdős területek, amelyek egyúttal az ökológiai hálózat magterület és folytonos folyosó védettségbe is besoroltak.

A természetvédelemmel érintett egységek a **Kiskunsági Nemzeti Park** illetékességéhez tartoznak.

A természetvédelemmel érintett területet, a különféle védett természeti területi kategóriák elhelyezkedését a Természet és tájvédelem összesítő lapja ábrázolja.

A védett területek jelenlegi állapotban való megőrzése, illetve javítása az ökológiai célok mellett a hajdani jellegzetes illancsi tájkép megőrzése szempontból is jelentős.

Zöldfelületi rendszer

A növényzettel fedett, különböző rendeltetésű területek - a kertek, parkok, erdők, útfásítások - együttesen alkotják a település zöldfelületi rendszerét. A rendszer elemei között is, és a település növényzete és a tágabb települési környezet természeti elemei között is szoros ökológiai kapcsolat áll fenn, funkcionális és szerkezeti szerveződést hozva létre.

A növényzettel fedett, biológiailag aktív felületek alapvető rendeltetésük szerint *elsődlegesen termesztési célú* (erdők, mezővédő erdősávok, szántók, szőlők, gyümölcsösök, gyepfelületek) és *kondicionáló célú* (közjóléti hatásokkal rendelkező zöldfelületi elemek) *zöldfelületek* lehetnek. Élesen nem elkülöníthetők, mivel mindegyikre jellemző, hogy kifejtenek ökológiai, környezetvédelmi, tájképi hatásokat és a különböző rendeltetés ellenére a nagy levéltömegből adódó jelentős asszimiláló, párologtató képességük következtében sajátos szerepet játszanak a település környezeti viszonyainak alakításában. A zöldfelületi rendszer élő elemek összessége - eltér a települést meghatározó egyéb, főként művi elemeket tartalmazó rendszereitől, de annak komplex rendszerének része.

A zöldfelületi rendszer a település életében többféle funkcióban vesz részt:

II.4.1.

Ökológiai szerep: A növényzet, a zöldfelület a település helyi klímájának, ökológiai adottságai javításának legfőbb eszköze. Kedvezően hat a hő- és vízháztartásra, csökkenti a környezetvédelmi terhelés mértékét, ezáltal befolyásolja a környezetminőséget, a lakosság közérzetét.

Funkcionális szerep: Vannak olyan létesítmények, amelyek feladatukat csak kertekkel kialakítva, növényzettel betelepítetten láthatják el (pl.: óvodák, iskolák, temetők), használati szerepüket döntően a zöldfelületek minősége határozza meg (parkok, játszóterek).

Településszerkezeti, esztétikai szerep: Az egyes településrészek, létesítmények lehatárolásában, tagolásában, a zavaró környezeti hatásoktól való védelemben segítenek, egyúttal kapcsolatot teremtenek a különböző területi egységek, a település a környező táj, külterületek között, ezeket szerves együttessé kapcsolják össze. Részt vesznek a település karakterének kialakításában, a község vizuális megjelenésének fontos részét képezik.

A kondicionáló célú zöldfelületek típusai a tulajdonviszonyok szerint besorolhatók közcélú és magántulajdonú zöldfelületekbe; használatuk jellege szerint is különbözőek lehetnek:

Közcélú, közhasználatú zöldfelületek

Közcélokat szolgáló zöldfelületek önkormányzati vagy állami tulajdonú területen állnak, fenntartásukról is ők gondoskodnak.

1. Korlátlan közhasználatú zöldfelületek

1.1. Zöldterület

Z-1 Közkert övezet:

a Fő utcánál, központi helyen, a katolikus templom előtti téren elterülő park. A Szent István király tiszteletére szentelt templom Kéleshalom egyetlen jelentős építészeti emléke, 1938-ban épült, érdekessége a csonka tornya. Előtte az összefüggő gyepfelületben emlékművek is állnak. A templom előtt húzódik a Kék túra útvonal.

A zöldfelület rendeltetésénél fogva elsősorban díszkert, egyéb szabadidő eltöltésére alkalmas funkciók hiányoznak belőle. A korábbi játszótér megszűnt, amely helyett a közeli oktatási intézmény udvarán alakítottak ki játszóterület. A kertben a területe feltáró sétautak, burkolt felületek, pihenőhelyek hiányoznak, padok is csak az utcai, rossz állapotú, hepehupás régi járdaszakasz mellett található. A szűkkörű funkciók és

II.4.1.

Tájrendezés és zöldfelületi rendszer

az 1 ha-nál kisebb mérete alapján közkerti besorolásnak felel meg.

A karbantartott park növényállományát szép, különböző fajtájú és korú lombos fák és fenyők alkotják, de a cserjeszint nincs: hiányoznak a bokrok, talajtakaró cserjék. A park háttérében, a templom mellett sűrű telepítésű fekete fenyves liget található.

Z-2 Ligetes zöldterületi övezet:

A Fő utca északkeleti részén, a Községháza és a Művelődési ház közé nagyméretű ligetes, erdős zöldfelület ékelődik be, amely elnyúlik a Petőfi utcáig. Az utca túloldalán a község sportterülete csatlakozik hozzá, egy jelentős nagyságú összefüggő zöldfelületi tömböt alkotva a belterületben. A liget 1 ha-nál nagyobb mérete és összetettebb szerepe alapján közparkként funkcionál, a falu közösségi pihenőkertje.

A művelődési ház felőli oldalon kiülőhellyel, kemencével rendezvények

tartására is szolgáló „közösségi tér” került nemrég kialakítása.

A közparkot feltáró, az intézményeket összekötő burkolt sétautak, kerti berendezések közül apadok, hulladéktartók hiányoznak, csak két kitaposott ösvény látható. Kerti pad kevés van, azok is régi típusúak, cseréire, korszerűsítésre szorulnak.

A zöldfelület szerkezetileg két részre oszlik - a Fő utca felőli szakasz lombhullató (platán, hárs, szomorúfűz, vadgesztenye, eperfa) és örökzöld (luc, ezüstfenyő, erei fenyő, boróka) fafajokból, tisztásokkal kialakított ligetes park, de a sorba telepített elhelyezkedése átgondolt téralakítás hiányáról árulkodik, - a park nagyobbik része pedig sorokban, sűrűn telepített fekete fenyves erdő.

A növényanyag változatos, idős, értékes fák is találhatók itt, de a cserjefelület kevés.

1.2. Fasorok, utcai zöldsávok:

A zöldsávok jelentős szerepet játszanak a különböző zöldfelületek közötti összekötés megvalósításában, összefüggő rendszerré alakításában - ami által a zöldterületek ökológiai és mikroklimatikus kedvező hatása megsokszorozódik. A település utcái széles zöldsávval rendelkeznek, melyek általában rendezettek, füvesítettek és különböző típusú növényzettel (fákkal, fenyőkkel, cserjékkel) szakaszosan betelepítettek. Sok az örökzöld, szépek az idős lucfenyők, borókák. A legtöbb utcára az egyedi fák vagy rövidebb - hosszabb fásított szakaszok a jellemzők.

Egységes utcafásítás nincs, a közterületi zöldsávokra az öletszerű telepítés jellemző.

2. Korlátozott közhasználatú zöldfelületek

2.1. Zöldfelület jellegű intézmények

Olyan beépítésre nem szánt különleges területek, amelyek használati értékükön kívül jelentős kondicionáló és esztétikai szerepük is van, és hozzájárulnak a lakosság zöldfelületi ellátásához is.

Temető

Területén jelentős a szintkülönbség, a dombos felszínen való elhelyezkedése egyedivé jellegűvé teszi. A magaslati részen fekszik maga a temető, a mélyfekvésű parlag területek kihasználatlanok. A temető melletti, 159 hrsz közútnak kijelölt terület valójában meredek rézsű, komoly földmunkák hiányában úthasználatra alkalmatlan, funkciója szükségtelen. A terepviszonyokhoz igazodó, a valóságos területhasználatot figyelembe vevő rendezésre, a temető határának korrigálására van szükség.

A temetőterület mellett kis magaslaton, ligetes dombon elhelyezkedő adótorony tájromboló tényező, de elhelyezkedéséből és funkciójából kifolyólag tájbaillesztése teljesen nem oldható meg. Segítene a megjelenésen a temetkezési hely és a torony közötti térség védőfásítás célú betelepítése. A temető rendezett terület, de telken belül kevés a fa.

A fogadótér kialakított: a ravatalozó épület közelében burkolt térségen van lehetőség parkolásra; itt harangláb, pad, szemetes is található.

Sportterület és szabadidőpark

A sportolásra szolgáló térség a település délnyugati határánál kapott helyet. A tájba besimuló füves terület a funkciójának megfelel. Egy füves futballpályával rendelkezik, és lovasversenyek tartásához alkalmas területtel is. Infrastruktúrával nem rendelkezik, a közvilágítás, néző-ülőhelyek kialakítása nem megoldott. A térség fejlesztésre alkalmas, igény szerint egyéb sportfunkciókkal bővíthető. A telekterület nagy része kerként (önkormányzati tulajdonú) kerként hasznosított. Szükséges lenne a valódi területhasználat szerinti korrekció.

A településtől fásított, megvilágított, térkő gyalogos járda vezet a szabadidőparkhoz, de nem ér el a meglévő útburkolatig, csak a terület határáig. A becsatlakozását az út kiszabályozásával meg kell oldani.

2.2. Jelentős zöldfelülettel rendelkező intézményterület

Egyes intézményeknek rendeltetésük betöltéséhez megfelelően kialakított kertre van szükségük, melyek a településéletében is - főként kondicionáló és esztétikai - szerepet játszanak.

Oktatási intézmény udvara

Kéleshalmon a muzeális értékű épületben elhelyezkedő általános iskola (alsó tagozatos) és napközi otthonos Óvoda udvara közösségi célú, korlátozott használatú zöldfelület. A nagyméretű kert a különböző korosztályú gyermekek számára nyújt játssási, mozgási lehetőséget. Jelentős a szerepe, mivel korlátlan használatú zöldfelületen, közterületen nincsen játszótér – a templom előtti közkertben megszűnt játszótér szerepét vette át.

A gyermekintézmény udvara változatos, megfelelő játékszerekkel jól felszerelt. A kert zöldfelületi ellátottsága, növényzete is megfelelő.

a játszóudvar

3 Közhasználat elől elzárt zöldfelületek

Magántulajdonú zöldfelületek tartoznak ide, a lakóházak kertjei és vállalati, gazdasági területek növényzettel borított felületei, amelyek a település egésze szempontjából is értéket jelent, főképp a nagyarányú biológiailag aktív felületek kapcsán, amelyek befolyásolják a község klimatikus, településhigiéniai adottságait.

A lakóházak kertjei a település zöldfelületének legnagyobb területi egységét adja, így jelentős szereppel bír – mennyiségük és minőségük befolyásolja a településképet. A hosszan elnyúló telkek általánosságban a hagyományos falusi használatot mutatják: díszkert (virágoskert) főként az előkertben, az épület körül látható, az udvar és a hátsó kertrész gazdasági kihasználtságú haszonkert. Koncepcionális, tudatos zöldfelületi kialakítás nem fedezhető fel.

A szomszédos telkek mellé ültetett cserjéknél, fáknál be kell tartani a szükséges minimális távolságot.

ZÖLDFELÜLETI ELLÁTOTTSÁG ÉRTÉKELÉSE

A *korlátlan használatú zöldfelületekről* (a parkok, fasorok, zöldsávok) összességében megállapítható, hogy a fő funkciójukat – ökológiai szerep, összekötő szerep) ellátják. Viszont a településképpen is közrejátszó esztétikai szerepük nem teljes, javításra szorul: az ötletszerű növénytelepítés átgondolt térkialakítással és növényhasználattal, egységes fasortelepítéssel fejleszthető. Használati szerepüket nem aknázzák ki eléggé – a szűkös infrastrukturális adottságok (csekély burkolt felületek, kevés kerti berendezés, kivilágítás hiányossága) nem járul hozzá ahhoz, hogy a zöldterületek a lakosság szabadidő eltöltéséhez és közösségi találkozóhelynek megfelelő helyszínt találjanak és a közösség igényeit teljes egészében szolgálják.

A *korlátozott közhasználatú zöldfelület jellegű intézmények* funkciójuknak megfelelnek. Infrastruktúrájuk és növényállományuk fejlesztése javítaná használati, esztétikai és kondicionáló szerepüket.

Kéleshalom zöldfelületi helyzete jónak mondható a mennyiségi ellátottság tekintetében, de a zöldfelületi elemek minősége szempontjából fejlesztésre szorul.

ZÖLDFELÜLETI FEJLESZTÉSI JAVASLATOK

A zöldfelületek az emberi életminőség javítását szolgálják, társadalmi szolgáltatást nyújtanak, s mint ilyenek, értéket, közvagyonot jelentenek. Fenntartásuk és fejlesztésük ezért közszolgáltatás, mely fenntartási, tervezési és létesítési feladatokból álló zöldfelületi gazdálkodási tevékenységet igényel. A zöldfelületi elemek állapotának fejlesztésével, illetve új zöldfelületi elemekkel a lakosság igényeinek megfelelő, használható és a lakosság igényeit messzemenően kielégítő zöldfelületi struktúra alakítható ki a település egyéni arculatának javítása érdekében.

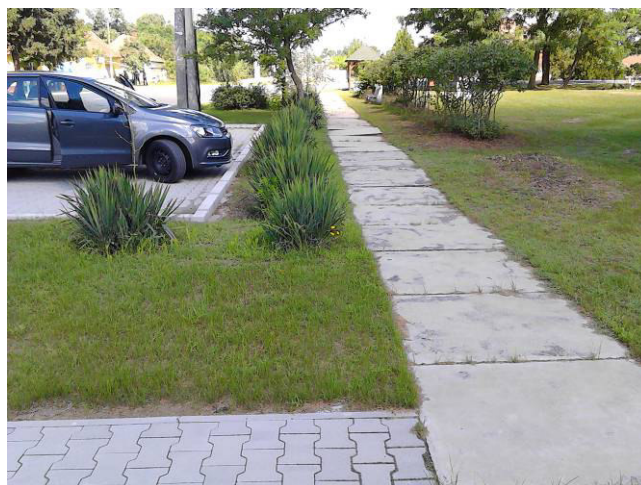
A település zöldfelületi rendszerének kialakítása és fejlesztése során a környezet, a tájökölógiai, a természetvédelmi szempontok egyre inkább erősödő figyelembevételével kell kialakítani a tágabb környezet egészében a zöld hálózatot, amelynek fenntartása a táj idegenforgalmi, gazdasági potenciáljának felhasználását, a tájjelleg megőrzését is elősegíti.

Korlátlan használatú zöldfelületek fejlesztési javaslatai

Templom előtti közkert:

Sétautak kiépítésére lenne szükség, főképp a templom bejáratához vezető út leburkolására. A park előtt a szépen kiépített térkő burkolatú járdaszakaszhoz és parkolókhöz hasonlóra kell átépíteni a tönkrement utcai járdát is. Az utak mellé padok, hulladékgyűjtők kihelyezése is kívánatos. A növényanyag cserjékkel, dekoratív virágzó növényekkel egészítendő ki.

lecserélendő járdaszakasz

Ligetes közpark:

A fő gyalogos forgalmi irányokat követő (Fő utca – Petőfi utcai sportterület, községháza – művelődési ház) kerti utakat érdemes kiépíteni, burkolattal ellátni, mellettük pihenőhelyeket, padokat, szemétyűjtőket elhelyezni a kert használati értékének növelésére. A kerti bútorok egységes stílust képviseljenek. A park nagy területe alkalmas funkcióinak bővítésére: kialakítható például fitness-park, erdei tornapálya, és kialakítható egy játszótér is, hogy a település korlátlan használatú közterületen is rendelkezze egyvel. A terület növényadottságát a hosszú távú megtartás érdekében kezelni kell. A túl sűrűn ültetett fenyvest meg kell ritkítani – erdészeti, kertészeti szakértő bevonásával - az egyes fenyőfák fejlődési területének biztosítása érdekében, ligetes parkerdő jellegűt adva a zöldfelületnek. Tisztások kialakításával harmonikus térképzés alakulna ki. A homokos talaj megkötésése füvesítéssel, megfelelő aljnövényzet telepítéssel oldható meg.

Javaslatok utcai zöldsávokra, fasorokra:

A jellemzően széles zöldsávokban a fasorok (főként az egységes, azonos fajtából álló) határozzák meg leginkább az utca karakterét. Az egységes fasorokkal / fasorszakaszokkal még az elhanyagolt portáknál, utcaképben is a rendezettség látszatát kelti. Kéleshalom utcáiban is szükség lenne az értékes, fák, fasorszakaszok megtartása mellett egységes fasorok telepítésére, ahol lehetőség adódik rá. A széles utcákban a legtöbb helyen még a légvezetékek, árkok mellett is van számukra hely. A légvezetékek korlátozzák az ültetési lehetőségeket, de azokon az oldalakon is lehetséges alacsonyra növény, légvezeték alatt elférő fajtákból álló fasor telepítésére.

Korlátozott közhasználatú zöldfelületek fejlesztési javaslatai

Temető:

A területhasználathoz igazodó telekrendezés után a temető területe is fejlesztendő. Fasorok, védő sövény sor telepítésére legalább a telekhatár mellett lenne szükség. A mélyebben fekvő területek hosszú távon betelepítendőik véderdő kialakítása és talajmegkötés céljából. Szükséges egy átfogó rendezési terv elkészítése, mely tartalmazza az új parcellák kijelölését, a felhasználható sírhelyeket, temetőkatasztert, az utak kijelölését, védőfásítást és telepítendő növényzetet.

Növényalkalmazási javaslatok

Az egyes zöldfelületi területek fejlesztésekor figyelembe kell venni természetföldrajzi és helyi mikroklimatikus adottságokat, a növények ökológiai igényeit, az adott terület funkcióját, esztétikai szempontokat és ügyelni kell a viszonylag alacsony fenntartási igényre is.

A növényeket szakszerűen kell elrendezni (ügyelve az egyéni élettér biztosítására) és telepíteni a helyi adottságok figyelembevételével (pl.: fák alá árnyéktűrő növények kerüljenek) – mindezekhez szakember segítségének igénybevételével. A kert funkciójának megfelelő növények alkalmazhatóak, pl.: iskola-, óvodakertbe tilos veszélyes – mérgező és szúrós – növények telepítése, de célszerű változatos növényanyag felhasználása a környezettudatos szemléletre nevelés elősegítése érdekében.

Alapvetően érdemes őshonos fajok alkalmazása, mivel ezek a tájjelleg megőrzése mellett az adott természeti körülmények között a legéletképesebbek is, így könnyű fenntarthatóságuk, hosszútávú megmaradásuk biztosított. Persze ott, ahol az esztétikai funkció kiemelt szempont (központi díszpark, előkertek), ott a virágzásukkal, levélszínükkel nagyobb dísz nyújtó, de igényesebb fafajták is telepíthetők.

Növénytelepítéshez ajánlott fajok listája

Erdősítésre, erdősávokhoz történő növénytelepítéshez - a Duna-Tisza közén őshonos fajokból:

Fák:

Acer campestre - mezei juhar

Pyrus pyraeaster – vadkörte

Acer tataricum – tatárjuhar

Padus avium – zselnicemeggy

Malus sylvestris – vadalma

Populus alba – fehér nyár

Populus canescens – szürke nyár

Populus nigra – fekete nyár

Populus tremula – rezgő nyár

Quercus pubescens – molyhos tölgy

Carpinus betulus – gyertyán

Quercus robur – kocsányos tölgy

Cerasus avium – madárcseresznye

Salix alba – fehér fűz

Fraxinus angustifolia ssp. pannonica – magyar kőris

Salix caprea - kecskefűz

Fraxinus excelsior – magas kőris

Ulmus minor – mezei szil

Tilia cordata – kislevelű hárs

Cserjék:

Berberis vulgaris – sóskaborbolya

Prunus spinosa – kökény

II.4.1.

11

Cerasus fruticosa – csepleszmegegy
Cornus mas – húsos som
Cornus sanguinea – veresgyűrű som
Corylus avellana – mogyoró
Crataegus monogyna – egybíbés galagonya
Euonymus europaeus – csíkos kecskerágó

Rosa canina – vadrózsa
Juniperus communis – közönséges boróka
Sambucus nigra – fekete bodza
Crataegus laevigata – cseregalagonya
Ligustrum vulgare – közönséges fagyal
Viburnum lantana – ostorménfa

Utcafásításhoz:

Acer platanoides – korai juhar
Acer pseudoplatanus – hegyi juhar
Betula pendula – közönséges nyír

Gleditsia triacanthos – lepényfa
Juglans regia – dió
Pyrus calleryana – díszkörte

Fraxinus angustifolia 'Raywood' - kőris
Sophora japonica – japánakác
Carpinus betulus 'Fastigiata' – oszlopos gyertyán
Koelreuteria paniculata - csörgőfa
Catalpa bignonioides – szivarfa
Tilia tomentosa - ezüsthárs

Légvezetékek alá alkalmas fajok:

Acer platanoides 'Globosum' – gömbjuhar
Crataegus monogyna 'Stricta' – oszlopos galagonya
Crataegus lavalleyi – fényeslevelű galagonya

Fraxinus ornus 'Mecsk' - gömbkőris
Morus alba 'Fegyvernekiana' – gömbeperfa
Rhus typhina – torzsás ecetfa